

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.6/27.204643>**Nina JURAVSKA,**

orcid.org/0000-0001-8393-0841

доктор педагогічних наук,

професор кафедри управління та освітніх технологій

Національного університету біоресурсів і природокористування України

(Київ, Україна) juravska@ukr.net

УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ: КВАЛІФІКАЦІЙНІ ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті охарактеризовано та проаналізовано зміни і перетворення в освітній сфері країн Європейського Союзу (ЄС) у контексті формування європейських стандартів освіти, та Великобританії на основі європейського виміру освіти. Визначено глобальну мету освіти країн ЄС та Великобританії на XXI століття: підтримка особистості молодшої людини, зокрема з особливими потребами, на кожному етапі її розвитку, формування у неї умінь самоосвіти й самовдосконалення. Виокремлено тенденції управління освітнім процесом, зокрема підготовки педагогічних кадрів у закладах вищої освіти. Розглянуто особливості реалізації основних завдань у закладах вищої освіти. Висвітлено освітню місію викладача вищої школи. Окреслено завдання та роль викладача закладу вищої освіти в умовах сучасності. Виокремлено практичні кроки впровадження кваліфікаційних вимог до професійної діяльності та розглянуто професійну підготовку педагогічних кадрів у закладах вищої освіти. Описано головні напрями вдосконалення підготовки, розробки нових підходів у професійному становленні фахівців. Зазначена важливість розвитку європейського освітнього простору, налагодження співпраці між навчальними закладами усіх країн на основі розширення дії програми ERASMUS. Наголошено на активній участі України у програмі ERASMUS. Зазначено, що для цього вищі навчальні заклади країн удосконалюють стандарти освіти: опис предметної області (парадигми, закони, закономірності; принципи, історичні передумови розвитку; концепції системного, ситуаційного, адаптивного, антисипативного, антикризового, інноваційного, проектного розвитку; функції, методи, технології); академічні права випускників; обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти; перелік компетентностей випускника (здатність розв'язувати складні задачі і проблеми, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог; здатність проведення досліджень на відповідному рівні; здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій відповідно до визначених цілей та міжнародних стандартів).

Ключові слова: управління, підготовка фахівців, викладач вищої школи, кваліфікаційні вимоги.

Nina ZHURAVSKA,

orcid.org/0000-0001-8393-0841

Doctor of Pedagogical Sciences,

Professor of the Department of Management and Educational Technology

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

(Kyiv, Ukraine) juravska@ukr.net

EDUCATION PROCESS MANAGEMENT IN THE EU AND UNITED KINGDOM: QUALIFICATION REQUIREMENTS FOR PROFESSIONAL ACTIVITIES

The article has characterized and analyzed winterization and remodeling in the environmental field of the European Union, in the context of the European standard for the United Kingdom, based on the European Union. The global goal of the European Union and the United Kingdom in the twenty-first century has been marked: a message about the special features of young people, secrecy with special needs formality at a certain level of self-awareness and self-reliance. Violation of the trend of managing the process, securing the training of teachers at the of the sanctuary. The special features of the main tasks of mission of high education are highlighted. Visited blessed school year. The ordained role of the contribution to higher education institution of the blessing of sanctity in the minds of complicity is embarrassed. Violation of practical terms in the implementation of professional qualifications to professional careers and the professional training of teachers with the help of mortgages. It is described head straight at the end of the preparation, the preparation of new approaches to the professional becoming of the factory. The importance of the development of the European open space, the provision of special offers, with the main mortgages of the United States on the basis of the ERASMUS expanded programs is designated. Voted on the active participation of Ukraine in the ERASMUS program. It means that for the most important first place in the country, the standards of living should be improved: a description of the subject area (paradigm, law, rule of law; principle, historical change of mind; conceptual, systematic, situational, adaptive, unipositive, antique, anti-social, innovative); academic rights graduates ; credit oversight of the CTS, necessary for the health of the first step of the sanctuary; list of competencies Graduates

Key words: management, preparation of specialties, staff of higher education establishment, professional education.

Постановка проблеми. Прогресивний розвиток науки та економіки будь-якої держави тісно пов'язаний з освітньою діяльністю вищої школи, оскільки викладач формує якість підготовки майбутнього покоління. Саме від його педагогічної свідомості та сумлінності залежить і розвиток самої держави, її стабільність та прогрес (Кубіцький, 2004: 109–117). Це вимагає поглибленого дослідження проблеми підготовки викладачів як інтелектуальної та наукової еліти держави. Крім того, реформування професійної освіти України сьогодні за європейським зразком вимагає приведення вищої освіти до єдиних стандартів та критеріїв (Шинкарук, 2017: 156–158).

Аналіз досліджень. Проблеми підготовки викладачів вищої школи висвітлені в працях вітчизняних та зарубіжних дослідників (М. Єрмоленко, С. Кубіцький, С. Ніколаєнко, Н. Ничкало, В. Шинкарук А. Щербаков, Т. Лан (T. Lans), У. Гульсінк (W. Hulsink), М. Mulder (Нідерланди); Г. Кірк (G. Kirk), Д.А. Колб (D.A. Kolb), Л.Р.Б. Елтон (L.R.B. Elton) (Великобританія); Б. Дільгер (B. Dilger), Х.-Х. Кремер (H.-H. Kremer) (Німеччина) та інші). Реформування системи вищої освіти та загальні проблеми становлення і розвитку вищих навчальних закладів країн Європейського Союзу та Великобританії є предметом досліджень вітчизняних дослідників (М. Дебіч, Р. Куха, Л. Пуховська, Ж. Таланова, С. Ящук та інші).

Як бачимо, окремі дослідження проводились, проте цілісна характеристика управління освітнім процесом та критерії визначення кваліфікаційних вимог до підготовки фахівців у сучасній вищій школі у країнах ЄС та Великобританії відсутня.

Мета статті – проаналізувати перетворення у професійній підготовці фахівців у закладах вищої освіти країн ЄС та Великобританії, вимоги до викладача на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових праць європейських педагогів-теоретиків (Є. Лондіні (E. Londini), І. Ваніні (I. Vannini) (Італія)) дозволив констатувати, що у зв'язку з інтеграцією освіти країн ЄС на вищу освіту покладаються завдання орієнтуватися на запити ринку праці і відповідати їм, аналізувати, прогнозувати й утворювати нові кваліфікаційні вимоги, робочі місця відповідно до умов часу, готувати фахівців, аналізувати та передбачати динаміку змін на ринку робочої сили тощо (Журавська, 2010: 20). Доречно додати, що запити ринку праці вимагають від викладачів вищої школи нових способів діяльності, а важливість розвитку європейського освітнього простору робить незамінним налагодження

співпраці між навчальними закладами усіх країн на основі розширення дії програми ERASMUS, в якій Україна бере активну участь. Дослідники Ж. Спорер (J. Spohrer), Т. Симнер (T. Sumner), С. Бюскінгам Сум (S. Buckingham Shum) (Франція) підкреслюють, що для забезпечення справжньої, а не уявної єдності теорії і практики до науки висувається низка вимог, зокрема відповідність науки вимогам виробництва (Ящук, 2010: 333–339). Слід погодитись з В.-Г. Перрі (W. G. Perry) (Великобританія), який зауважує, що наука мусить іти попереду практики (Журавська, 2010: 22–25). Дослідник Н.-Н. Кремер (H.-H. Kremer) (Німеччина) відмічає, що теорія не повинна зводитися до простого фіксування практики, на кожному історичному етапі розвитку суспільства в теорії формується провідна концепція. (Журавська, 2010: 22–25).

Підкреслимо, що Д. М. Ллойд (D. M. Lloyd) (Великобританія) вважав недоліком удосконалення процесу навчання викладачів «відсутність вправ практичної реалізації, що знижує ефективність підвищення кваліфікації студентів» (Журавська, 2010: 124). Зауважимо, що К. Офлерт (K. Olfert) (Німеччина) звертає увагу на важливість добору вправ у викладанні економіки, які відповідають також етапам формування умінь (Журавська, 2010: 27). Дослідник S. Peters (Німеччина) зауважує, що поступовий перехід від підготовчих до тренувальних, творчих та контрольних вправ допомагає враховувати закономірності процесу формування умінь і навичок під час перепідготовки викладачів економічних дисциплін (Журавська, 2010: 28–31).

Із наших досліджень випливає, що процес оцінювання у системі підвищення кваліфікації педагогів Великої Британії пропонується визначати як способи діяльності. Зауважимо, що система методів оцінювання містить: анкетування; усне опитування; навчальні ігри; тестування; аналіз виконання студентами професійних вправ та аналіз професійних ситуацій тощо (Yballe, O'Conner, 200: 474–483.). Однак останнім часом учені у країнах ЄС виділяють такі основні групи підходів, що використовуються для отримання практичних навичок майбутньої професійної діяльності викладача галузевого спрямування: 1) спостереження за роботою фахівців; 2) аналіз реальних та змодельованих ситуацій; 3) моделювання: рівні, види; 4) практика (Kolb, 2006: 45–91).

Підкреслимо, що є три етапи у формуванні професійних навичок: усвідомлення особистих інтересів; порівняння своїх професійних намірів із потребами у кадрах (Data for Sustainable

Development Goals. ISCED (МСКО): 2011); формування усвідомленого прагнення до пошуку шляхів, задоволення потреб і реалізації намірів (Data for Sustainable Development Goals. ISCED (МСКО): 2013).

Вчені відмічають, що людина мусить отримувати освіту у трудовій школі, яка має: 1) соціально-психологічні підвалини – працюючи, вчитись і навчаючись, працювати; 2) соціально-етичні підвалини – теоретична і практична підготовка (Dhume, 2001) та інтелектуальні почуття, що виявляються у розумінні і пізнавальній діяльності людини (Ящук, 2010: 333–339).

Слід додати, що до професійних компетентностей педагогів західноєвропейські вчені відносять творче вміння науково організувати роботу студентів на занятті. «Творчість педагогів можна і потрібно розвивати, оскільки без розкриття творчого потенціалу педагога не сформувати творчу особу студента», – зауважує Л. Нот (L. Not) (Франція) (Dhume, 2001).

Професори Відкритого університету (Великобританія) Ф. Бенкс (F. Banks), А. Майєс (A.S. Mayes) відмічають: «Щоб зняти бар'єри, які стримують розвиток педагогічної творчості, необхідно озброїти викладачів організаційними знаннями й уміннями, зробити творчий пошук провідним компонентом, перетворити його на одну з основних форм підвищення педагогічної кваліфікації, якості навчання і виховання студентів» (Kolb, 2006: 45-91). «Своєю чергою, – підкреслюють вчені Великобританії М. Сімпсон (M. Simpson), Дж. Тусон (J. Tuson), – усе це мож-

ливе лише за наявності програмного цільового мотиваційного управління» (Журавська, 2010: 45–52).

Із наших досліджень випливає, що до кінця навчання на факультеті психології і освітніх наук у Католицькому університеті Leuven (Бельгія) викладач вищої школи отримує професійні компетентності щодо навчання фахових дисциплін: фундаментальне розуміння академічного підходу до освітніх моделей і відносин між ними; припущення, які впливають на індивідуумів і суспільство; методологію, спрямовану на визначення, розташування і вирішення педагогічних проблем, етичних аспектів академічної і професійної практики; знання доречних дидактичних дій в освітньому дослідженні і в конкретній галузі; навички з аналізу практичних і теоретичних проблем щодо перспектив педагогіки тощо.

Висновки. Із наших досліджень випливає, що первинна мета навчальних програм для викладачів вищої школи без попереднього досвіду в освітніх заняттях у країнах ЄС та Великобританії (підготовка та перепідготовка, підвищення кваліфікації) полягає в тому, щоби забезпечити студентів професійними компетентностями щодо навчання фахових дисциплін із метою їх кар'єри в управлінні освітньою установою середньої ланки. Подальше вивчення досвіду вищих шкіл у країнах ЄС та Великої Британії, після її виходу з ЄС, дасть змогу визначити вітчизняні напрями розвитку вищої школи, кваліфікаційні вимоги підготовки фахівців, особливості змісту та управління освітнім процесом відповідно до потреб ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Журавська Н. С. Методологія проектування інтерактивних курсів на основі європейського досвіду: метод. посіб. Київ : Видавничий центр НАУ, 2010. 143 с. [in Ukrainian].
2. Кубіцький С. О. Формування творчої особистості курсанта : синергетичний аспект. *Науково-методичний збірник «Нові технології навчання»*. Київ, 2004. Вип. 38. С. 109–117. [in Ukrainian].
3. Шинкарук В. Д. Аспекти українсько-польської співпраці в галузі освіти і науки. *Україна – Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 16-17 бер. 2017 р.). Київ, 2017. С. 156–158. [in Ukrainian].
4. Ящук С. П. Формування професійно-правової компетентності студентів. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер.: Педагогіка, психологія, філософія*. 2016. № 253. С. 333–339. [in Ukrainian].
5. Data for Sustainable Development Goals. ISCED (МСКО) 2011. URL: <http://www.uis.unesco.org/education/documents/isced-2011-en.pdf>.
6. Data for Sustainable Development Goals. ISCED-F (МСКО-Г) 2013. URL: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-fields-of-educationtraining-2013.pdf>.
7. Dhume F. “*Du travail social au travail en ensemble, Le partenariat dans le champ des politiques sociales*”, éditions ASH, 2001.
8. Kolb A. Y, Kolb D. A. Learning styles and learning spaces: a review of the multidisciplinary application of experiential learning theory in higher education. In: Sims RS, Sims SJ, editors. *Learning styles and learning: a key to meeting the accountability demands in education*. Hauppauge, New York : Novus Publishers, 2006. С. 45–91.
9. Yballe L, O'Conner D. Appreciative pedagogy: constructing positive models for learning. *J Manage Educ*, 2000. С. 474–483.

REFERENCES

1. Zhuravska N.S. Metodologhija proektuvannja interaktyvnykh kursiv na osnovi jevropejsjkogho dosvidu. [Methodology for designing interactive courses based on European experience]. Navchaljno-metodychnyj posibnyk. Kyjiv: Vydavnychyj centr NAU, 2010. 143 s. [in Ukrainian]
2. Kubicjkyj S. O. Formuvannja tvorchoji osobystosti kursanta: synerghetychnyj aspekt. [Formation of creative personality of the cadet: synergetic aspect]. Naukovo-metodychnyj zbirnyk «Novi tekhnologhiji navchannja», Kyjiv, 2004. Vyp. 38. S. 109–117. [in Ukrainian]
3. Shynkaruk V. D. Aspekty ukrajinsjko-poljsjkojis pivpraci v ghaluziosvity i nauky. Ukrajina – Poljsjha: strategichne partnerstvo v systemi gheopolitychny khkoordinat: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. [Aspects of Ukrainian-Polish cooperation in the field of education and science. Ukraine - Poland: Strategic Partnership in the Geopolitical Coordinate System: International Materials]. (Kyjiv, 16-17 ber. 2017 r.). Kyjiv, 2017. S.156-158. [in Ukrainian]
4. Yashchuk S. P. Formuvannja profesijno-pravovoji kompetentnosti studentiv. [Formation of professional and legal competence of students]. Naukovy jvisnyk Nacional jnoghouniversytet ubioresursiv i pryrodokorystuvannja Ukrajiny. Ser.: Pedaghoghika, psykhologhija, filosofija. 2016. № 253. S. 333–339. [in Ukrainian]
5. Data for Sustainable Development Goals. ISCED (MCKO) 2011 // URL : <http://www.uis.unesco.org/education/documents/isced-2011-en.pdf>.
6. Data for Sustainable Development Goals.ISCED-F (MCKO-Г) 2013. URL: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-fields-of-educationtraining-2013.pdf>.
7. Dhume F. “*Du travail social au travail en ensemble, Le partenariat dans le champ des politiques sociales*”, éditions ASH, 2001.
8. Kolb A. Y, Kolb D. A. Learning styles and learning spaces: a review of the multidisciplinary application of experiential learning theory in higher education. In: Sims RS, Sims SJ, editors. Learning styles and learning: a key to meeting the accountability demands in education. Hauppauge, New York : Novus Publishers, 2006. C. 45–91.
9. Yballe L, O’Conner D. Appreciative pedagogy: constructing positive models for learning. J Manage Educ, 2000. C. 474–483.